

Коляда Н. М. Позашкільна піонерська робота в Україні (перша половина 30-х років ХХ ст.) / Н. М. Коляда // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Випуск 66. – Херсон : ХДУ, 2015. – С. 20–26.

УДК (477)(043.3)

Коляда Н. М.

ПІДГОТОВКА ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ОРГАНІЗАТОРІВ ДИТЯЧОГО РУХУ В УКРАЇНІ (20 – 30-ті роки ХХ ст.)

Коляда Н. М. Підготовка та підвищення кваліфікації організаторів дитячого руху в Україні у 20 – 30-ті роки ХХ ст.

Стаття присвячена проблемі розвитку дитячого руху в Україні у 20 – 30-ті роки ХХ ст. Автором на основі літературних та архівних джерел виявлено і схарактеризовано основні форми підготовки та підвищення кваліфікації організаторів дитячого руху в Україні у досліджуваний період, серед яких: курси-з'їзди центрального, губернського, окружного і районного масштабу (короткотермінові та довготермінові); семінари і гуртки, районні конференції, наради (для навчання вожатих сільських загонів), інструкторські групи; школи піонервожатих, вечірні школи середньої освіти вожатих; семінари підготовки і перепідготовки вожатих жовтеньських груп, інструкторів з фізичного виховання, робітників дитячої преси та ін.

Ключові слова: дитячий рух, організатор дитячого руху, підготовка, підвищення кваліфікації.

Істинне новаторство у будь-якій справі, особливо у такій складній, як виховання, можливе лише на міцному науковому фундаменті, за умови критичного використання досвіду минулого, ознайомлення з яким унеможливує від зайвих захоплень та помилок, від відкриття давно відкритого, натомість забезпечує його прогностичність. Тому питання про наявність чи відсутність традицій дитячого руху в Україні є питанням про його статус як суб'єкта історичного творення. Як і будь-яке соціальне явище, у своєму розвитку він

знамавав трансформацій, переживав часи піднесення і занепаду.

У контексті зазначеного набуває актуальності вивчення й аналіз розвитку дитячого руху в Україні від початку ХХ ст. до середини 30-х років ХХ ст. як нового засобу цільового соціального виховання підростаючого покоління, різнопланового соціально-педагогічного явища, основними ознаками якого були самодіяльність, певною мірою самоорганізованість і громадськість.

Як свідчить аналіз джерел, окремим цікавим аспектом у галузі розвитку дитячого руху є історико-педагогічний досвід підготовки та підвищення кваліфікації його організаторів – від керівників до вожатих.

Історія розвитку дитячого руху висвітлена у працях таких дослідників, як Л. Алієва, М. Басов, М. Богуславський, А. Волохов, А. Кирпичник, Р. Литвак, Е. Мальцева, І. Руденко, О. Сорочинська, О. Титова, Т. Трухачова та ін. Спеціальних наукових праць, присвячених вивченню проблеми підготовки та підвищення кваліфікації організаторів дитячого руху в Україні у 20 – 30-ті роки ХХ ст., у вітчизняному історико-педагогічному доробку немає.

Мета статті – виявити і схарактеризувати основні форми підготовки та підвищення кваліфікації організаторів дитячого руху в Україні у 20 – 30-ті роки ХХ ст.

Як показав аналіз джерел, одним із найбільш важливих завдань, над якими працювали науково-методичні установи досліджуваного періоду – підготовка та підвищення кваліфікації організаторів дитячого руху – як керівного, так і „низового” рівня (вожатих дитячих колективів, згодом – піонерських загонів). Якщо в перші роки ця проблема частково вирішувалася за рахунок піднесеного „бойового духу” комсомольця-виробничника та, частково, „комуністично спрямованого” колишнього скаут-майстра, то згодом цього стало замало – дитяча організація потребувала організатора (бажано комсомольця чи комуніста) – політично грамотного, освіченого (а рівень освіти переважної більшості тогочасних дитрухівців був досить низький), який володів би основами дитячого комуністичного руху, педагогічної майстерності та вмів співпрацювати з дітьми [8, с. 242].

Підготовка керівних кадрів дитячого комуністичного руху губернського і окружного масштабу здійснювалася на курсах (центральных та республіканських). Перші Центральні курси, за рішенням Центрального Бюро юних піонерів за участю Наркомосу і Головсоцвиху, відкрилися 10 грудня 1924 р. в Москві і працювали до 1 березня 1925 р. Їх метою була підготовка обласних і губернських працівників дитячого руху. На курсах навчалися 143 особи 28 національностей. 58 % слухачів були робітниками, 10 % – селяни, 0,8 % – учні, решта – службовці. Програма курсів складалася з 5 циклів: піонерського, суспільно-політичного, педагогічного, освітнього, фізкультурно-гігієнічного. Лекції читали Н. Крупська, М. Крупеніна, О. Бем, Е. Теремякіна та ін. Перших випускників курсів розподілили в губернії та області як організаторів та керівників диткомруху [4, с. 356]. Разом з представниками інших республік на цих курсах навчалися і керівники піонерської організації України.

За прикладом центральных курсів у 1924–1925 рр. ЦБ КДР України двічі на рік провів республіканські курси, залучивши до навчання 120 працівників окружного і районного масштабу. Відповідно до Циркуляру №125 „Про організацію Центральных курсів працівників КДР” тривалістю 3 місяці до курсантів (усього 60 осіб) ставилися такі вимоги: дворічний комсомольський стаж (для тих, хто вже працював у галузі дитячого руху – 1 рік); 2-га категорія політперевірки; соціальний статус – робітник або селянин; членство або кандидатство у партії [10, арк. 6, 12]. Програма навчання мала як теоретичну складову (проблеми визначення цілей, насущних завдань піонерського руху), так і практичну (важливе місце відводилося практичним питанням організації роботи в піонерському загоні).

Питання про необхідність поліпшення якості *підготовки „низових” кадрів* (вожатих) було одним із найбільш важливих серед дитрухівської проблематики. Так, однією з найгостріших проблем піонерруху XIV з’їзд ВКП(б) (18–31 грудня 1925 р.) назвав проблему „...підготовки кваліфікованого вожатого, грамотного не лише політично, але хоч би елементарно грамотного і

в медичному і в педагогічному відношеннях” [8, с. 242].

У перші роки створення піонерської організації (коли ще не були визначені стаціонарні форми навчання дитрухівських кадрів) особливою популярністю та частотою вирізнялася така форма, як *наради* – республіканські, губернські, окружні і обласні. Основна мета їхньої діяльності полягала в обміні досвідом роботи керівників дитячого руху і піонервожатих, а також проведенні оперативного інструктажу піонерських працівників. Так, тільки упродовж 1924–1930 рр. було проведено 7 республіканських нарад, на кожній з яких відбувався живий обмін думками про становище на місцях, давалися вказівки щодо поліпшення роботи з комуністичного виховання дітей і т.п. [7].

Подібним чином працювали губернські та окружні наради, які згодом вони перетворилися на форми підвищення кваліфікації вожатих.

Загалом аналіз джерел дослідження дає змогу виокремити такі *форми підготовки та підвищення кваліфікації „низових” кадрів* (вожатих), характерних для 2 етапу розвитку дитячого руху (друга половина 1922 р. – 1925 р.): курси-з’їзди губернського, окружного і районного масштабу (короткотермінові та довготермінові); семінари і гуртки, районні конференції, наради (особливо використовувалися для навчання вожатих сільських загонів), інструкторські групи тощо.

Такі перші форми підготовки та підвищення кваліфікації вожатих піонерських загонів поряд із позитивом мали і недоліки, а саме: відрив на тривалий час від основного місця роботи вожатих-„виробничників” (Вожатий-„виробничник” – комсомолец, працівник підприємства (фабрики чи заводу), при якому створювалися дитячі загани); значна віддаленість районних нарад від місця проживання вожатих сільських загонів; недостатнє опрацювання питань з педагогіки та медицини та ін. Тому практика спонукала до пошуку нових, більш досконаліх форм підготовки організаторів дитячого руху.

Важливим напрямом підготовки дитрухівських кадрів стала підготовка майбутніх учителів – студентів педагогічних навчальних закладів до проведення піонерської роботи. Першим кроком у цьому напрямі стало

включення до навчального плану факультетів соціального виховання (затверджений ще в 1921 р.) питань з організації дитячого колективу в межах вивчення курсу „Методика соцвиху” [6, с. 41]. До наступного навчального плану (ухваленого II Всеукраїнською педагогічною конференцією в липні 1923 р. та затвердженого колегією Головпрофосу 17 листопада 1923 р.) було введено навчальну дисципліну „Дитячий рух та неорганізоване дитинство”. Відповідно до навчального плану, ухваленого III Всеукраїнською педагогічною конференцією в жовтні 1924 р., до педагогічного циклу увійшов курс „Педагогіка колективу, дитячий рух” (3-й рік навчання) [6, с. 46, 53].

У 1924 р. до програм курсової перепідготовки вчителів (одно-двомісячні курси) було включено питання піонерського руху та екскурсії до загонів [13, с. 65–67]. Наступним кроком стало введення вже з 1 курсу до програм вищих педагогічних навчальних закладів і педагогічних технікумів спеціального курсу (відповідно до рішення оргбюро ЦК КП(б) від 4 серпня 1924 р.). На виконання означеного рішення в Україні в кінці 1924 р. з ініціативи комсомолу республіки для студентів педагогічних ВНЗ Києва і Катеринослава було запроваджено нову дисципліну під назвою „Дитячий комуністичний рух” [10, арк. 8].

Вже через рік ЦБ юних піонерів розробило програми і вказівки про вивчення піонерського циклу в педагогічних інститутах і технікумах. Поряд з теоретичною підготовкою з комдитруху майбутні учителі проходили своєрідну практику в піонерзагонах. Крім цього, з метою обговорення досвіду створювалися постійні спільні семінари студентів і вожатих, під час яких здійснювалося первинне узагальнення піонерської практики [9, с. 123].

Проте, як свідчать документальні дані, у залученні студентів педагогічних навчальних закладів до практики дитячого руху в перші роки досить часто виникали конфліктні ситуації між студентами Інститутів народної освіти та комсомольцями, які вважали неприпустимою участь „непартійної” частини студентства у справах дитячого руху [10, арк. 8].

Тривав пошук нових більш досконалих форм їхньої *підготовки* (поряд з

уже відпрацьованими – наради, центральні¹ та республіканські курси тощо), які відповідали б вимогам піонерської практики.

У 1930 р. в Україні були відкриті постійні стаціонарні курси в Куп'янську, що здійснювали тричі на рік випуск голів райбюро і вожатих піонерських баз (100 осіб). Вже в наступному 1931 р. тут пройшли підготовку 300 працівників означеної категорії, а в 1932 р. разовий набір на курси було збільшено із 100 до 400 осіб. Слід зазначити, що вимоги до вступників були досить високі, а саме: комсомольці, відібрані для навчання, повинні були мати стаж союзної роботи не менше 3-х років, освіти 7 класів і вище, вік не більше 20 років. Курсанти забезпечувалися стипендією та гуртожитком² [5, арк. 12].

У другій половині 20-х років ХХ ст. у вітчизняній практиці набувають поширення вузькоспеціалізовані форми підготовки вожатих, призначені, наприклад, тільки для вожатих жовтеньських груп, для інструкторів з фізичного виховання, вожатих для сільських піонерських загонів, загонів, що об'єднували дітей національних меншин, транспортних курсів вожатих [12, арк. 34–48, 53; 15, арк. 7–8] тощо. Відповідно до рішення ЦК ЛКСМУ у лютому 1926 р. в Харкові працювали 5-тижневі республіканські курси керівників піонерських загонів національних меншин, на яких пройшли підготовку 67 осіб. Наступного року ЦК ЛКСМУ двічі організував республіканські курси, включаючи до числа слухачів, окрім згаданих вище категорій, і працівників транспортного відомства [12, арк. 84].

28 лютого 1928 р. в Москві було проведено Всесоюзну нараду для сільських піонерпрацівників (50 учасників), під час якої обговорювалися такі питання³: зміст, форми і методи роботи сільського загону в колгоспі в районі суцільної колективізації; якою повинна бути агрономізована школа; дитяча праця в сільському господарстві; допомога кооперації та колгосп-об'єднань піонерзагонам; про роботу з дітьми молодшого віку; про нові форми

¹ Центральні курси проіснували до 1931 р. і були реорганізовані в Центральну вищу школу піонерських працівників [4, с. 356].

² У 1936 р. стаціонарні курси були перетворені на школу.

³ При підготовці до наради розробку та підготовку значної частини матеріалів було доручено ЦБ КДР при ЦК ЛКСМУ.

виробничої „змички” міських загонів із сільськими [15, арк. 7–8].

Разом із стаціонарною формою навчання, помітну роль відіграли заочна і вечірня форми підготовки вожатих. Досить ефективну форму навчання в кінці 20-х років ХХ ст. стали заочні курси, які відкрилися в Москві в березні 1928 р. відповідно до рішення ЦК ВЛКСМ і Наркомосу. В Україні перший набір учнів на 9-місячні заочні курси провели в кінці 1928 р., а в листопаді 1929 р. на першу сесію з міст і сіл республіки в Харків зібралися 3 400 вожатих [10].

У 1928 р. до навчального плану педагогічних вузів було введено цикл лекцій з організації піонерської роботи (32 години протягом одного триместру). З початку 30-х років ХХ ст. у зв'язку з різким розширенням мережі позашкільних установ підготовку піонерських кадрів почали здійснювати факультети позашкільної освіти та педагогічні технікуми. Зокрема, 30 вересня 1930 р. було затверджено „Програму викладання дитруху в педтехнікумах УСРР” (резолуція Всеукраїнської наради відділів та факультетів комуністичного дитячого руху педагогічних учбових закладів при Наркомосі УСРР з питання підготовки кадрів комуністичного дитячого руху (1930) [11, арк. 72]. В липні 1931 р. прийнято ухвалу збільшити набір на відділення інститутів і технікумів, що готують працівників позашкільних установ (у тому числі організаторів дитячого руху) [11, арк. 36].

Крім означених форм підготовки та підвищення кваліфікації організаторів дитячого руху, частково ці завдання виконували курси комсомольських працівників.

Таким чином, удосконалювався не тільки підготовка вожатих, а й умови їхньої роботи та соціального захисту. Проте до кінця це питання не було вирішене і причин цьому було багато, що позначилося на недостатньому рівні теоретичної і педагогічної підготовки організаторів дитячого руху, насамперед „низових” кадрів – вожатих піонерських загонів.

У процесі *підготовки та підвищення кваліфікації керівних піонерських кадрів* поряд з уже випробуваними упродовж багатьох років формами (наради, курси, з'їзди тощо) запроваджувалися нові, що відповідали вимогам часу та

піонерської практики. Так, у вересні 1936 р. пленум ЦК ВЛКСМ прийняв рішення про створення республіканських шкіл піонервожатих в усіх союзних республіках. У кінці 1937 р. в Одесі було відкрито школу з 3-місячним терміном навчання, розраховану на 100 слухачів – завідуючих відділів районних та міських комітетів ЛКСМУ [14, арк. 33]. Означеними формами підготовки і перепідготовки було охоплено переважну більшість керівних працівників тогочасного дитячого руху України.

З метою забезпечення фундаментальної підготовки кадрів на початку 1937 р. Центральну вищу школу піонерських працівників (колишні Центральні курси) було реорганізовано у школу завідуючих відділів піонерів міських і районних комітетів ВЛКСМ з річним терміном навчання. Підготовка керівних кадрів для роботи з піонерами здійснювалася також у відділах підготовки райактиву КДР при всіх комуністичних вишах (згодом систему вишів було реорганізовано), у вищій школі підготовки кадрів КДР та комсомольських факультетах при комвузах [7].

Гостро стояло питання *підготовки вожатих піонерських загонів*, особливо після виходу постанови ЦК ВКП(б) від 21 квітня 1932 р., в якій наголошувалося, що активність дітей має бути спрямована на боротьбу за якість навчання у школі. У контексті цієї постанови VII Всесоюзна конференція ВЛКСМ (липень 1932 р.) також визнала необхідність поліпшити навчання вожатих, залучаючи до цього працівників освіти [18, с. 264].

1 грудня 1932 р. пленум Центрального Бюро дитячих комуністичних організацій прийняв рішення про використання як однієї з основних форм підготовки „звільнених” вожатих обласні *стаціонарні школи* з постійним кадровим складом викладачів. Починаючи з середини 30-х років XX ст. контингент цих шкіл складала переважно вожаті піонерських баз сільських районів, а термін навчання збільшився до 6 місяців. Вже на початок 1936 р. в обласних школах вожатих для піонерських загонів сільської місцевості було підготовлено 1 650 осіб [16, арк. 5–6].

Водночас поряд із стаціонарною формою навчання активізується

практика проведення підготовки вожатих за *заочною і вечірньою формами* навчання. Про це свідчить і динаміка зростання кількості слухачів республіканських заочних курсів у 1931–1935 рр.: в 1931 р. – 5 000, у 1935 р. – 11 000. За час існування заочних курсів упродовж 1928–1938 рр. їх закінчили (без відриву від основного місця роботи) десятки тисяч вожатих. Тільки у 1933–1935 рр. тут було підготовлено 25 000 вожатих [2].

З метою підвищення освітнього рівня „низових” піонерпрацівників діяли *вечірні школи середньої освіти вожатих*, які в кінці 1935 р. було відкрито в Києві, Житомирі, Черкасах, Умані, Білій Церкві [3, с. 8].

У 30-ті роки ХХ ст. для підготовки і перепідготовки вожатих піонерських загонів комсомол продовжував використовувати таку форму навчання, як *семінар*, зокрема, такий його різновид, як *постійно діючий семінар* з повним звільненням вожатих від роботи в день проведення. Вже на початку 1936 р. цією формою навчання вдалося охопити близько 18 000 осіб [7].

У зв'язку зі змінами в кадровому складі загонів піонервожатих (це були переважно старшокласники, які не мали досвіду роботи і потребували допомоги) зросли вимоги до педагогічної майстерності і загальноосвітнього рівня старших шкільних вожатих, які і могли надати таку допомогу. У зв'язку з цим відбуваються кардинальні зміни в характері підготовки піонервожатих. Зокрема, в 1936 р. обласні постійно діючі школи вожатих реорганізуються в школи з річним терміном навчання (діяли у великих містах (Києві, Одесі) в заочних і вечірніх педагогічних технікумах та інститутах), а згодом у постійно діючі педагогічні курси. В лютому 1940 р. Бюро ЦК ЛКСМУ визнало за потрібне створити їх у Київській, Харківській, Дніпропетровській, Полтавській, Вінницькій та інших областях республіки. Приймаючи в них комсомольців з середньою освітою і приділяючи під час навчання велику увагу підвищенню педагогічної майстерності, курси надавали випускникам право на одержання кваліфікації учителя молодших класів і старшого піонервожатого. В 1940–1941 навчальному році на курсах планувалося навчити 5 004 особи. Серед істотних недоліків такої форми навчання – мала кількість годин, передбачених

програмою на вивчення питань педагогіки [7].

Отже, тривалі пошуки ефективних форм підготовки старших вожатих завершилися створенням стаціонарних педагогічних курсів, що дало можливість у кожному школі направити вожатого, який володів необхідними педагогічними знаннями та навичками роботи. В наступні роки у зв'язку із збільшенням кількості вожатих-старшокласників, основною формою їх навчання став семінар, що проводився старшим піонервожатим школи з допомогою педагогів, представників палаців піонерів, райкомів комсомолу та ін. [7].

У першій половині 30-х років ХХ ст. тривала та постійно удосконалювалася практика підготовки піонерських кадрів на факультетах комуністичного дитячого руху (факультети позашкільного виховання та КДР) в Інститутах народної освіти та педагогічних технікумах, відділах комдитруху при комуніверситетах. Крім теоретичної підготовки, студенти проходили практичний курс, працюючи в різних дитрухівських та позашкільних закладах, насамперед в літніх оздоровчих таборах. Згодом деякі факультети (зокрема, Харківський факультет КДР) були реорганізовані в Навчальні інститути комуністичного дитячого руху та позашкільної роботи [17, арк. 2, 21].

Крім традиційних форм підготовки організаторів дитячого руху (керівного та „низового” складу) продовжилася практика використання вузькопрофільних форм, серед яких – семінари підготовки і перепідготовки вожатих жовтеньських груп, інструкторів з фізичного виховання, робітників дитячої преси та ін. [14, арк. 34]

Таким чином, основні тенденції удосконалення системи підготовки та підвищення кваліфікації організаторів дитячого руху полягали по-перше, у наданні переваг стаціонарним формам підготовки; по-друге, посиленні педагогічної складової змісту підготовки у зв'язку з тим, що сама професія вожатого все більше почала ототожнюватися з професією вчителя.

Перспективи подальших розвідок в означеному напрямі вбачаємо у дослідженні історико-педагогічного досвіду розвитку дитячого руху, зокрема, системи добору, підготовки та підвищення кваліфікації організаторів дитячих

організацій та об'єднань з метою використання кращих надбань в сучасній соціально-виховній практиці.

Література

1. Адлер І. Заочні курси піонервожатих при журналі „Піонервожатий”. Робота з жовтенятками / склала І. Адлер. – Київ : Вид-во ЦК КП(б)У „Комуніст”, 1935. – 34 с.
2. Белінський П. Заочні курси піонервожатих при журналі „Піонервожатий”: Стінна газета в школі в піонерському загоні / склав П. Белінський. – К. : Вид-во ЦК КП(б)У „Комуніст” (Центр. ком. ЛКСМУ Нар. ком. освіти УСРР). 1935. – 30 с.
3. Більшовицька гордість. Піонери Київщини від I до II обласної конференції ЛКСМУ (1932–1936 рр.). – К. : Київський обласний комітет ЛКСМУ, 1936. – 42 с.
4. Детское движение : словарь-справочник. – изд. 2-е, перераб. и доп. – М. : Ассоциация исследователей детского движения, 2005. – 543 с.
5. Директивы ЦК ВЛКСМ, проекты постановлений ЦК ЛКСМУ, докладные записки о состоянии пионерорганизации, задачи комсомола в области работы среди детей в связи с ликвидацией кулачества в районах сплошной коллективизации // Центральный державний архів громадських об'єднань України, м. Київ, ф. 7, оп. 1, спр. 588, 29 арк.
6. Зотін М. Педагогічна освіта на Україні. – Х. : Державне видавництво України, 1926. – 56 с.
7. Коляда Н. М. Розвиток дитячого руху в Україні (початок ХХ ст. – середина 30-х років ХХ ст.) : монографія / Н. М. Коляда. – Умань : ПП Жовтий, 2012. – 407 с.
8. КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК. – изд. 7-е, часть 2-я. – М. : Молодая гвардия, 1928. – 296 с.
9. Кудинов В. А. Большие заботы маленьких граждан / В. А. Кудинов ; предисл. А. Я. Лейкина. – М. : Мол. Гвардия, 1990. – 238 с.
10. Листування з відділами Наркомосу УСРР про організацію курсів

для робітників комісії допомоги дітям, керівництво дитячим рухом та асигнування коштів на проведення II-ї Всеукраїнської наради по дитячому руху // Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, м. Київ. – Ф. 166, оп. 1, спр. 715, 17 арк.

11. Обіжники Центрального бюро комдитруху про викладання циклу лекцій дитруху в педтехнікумах України та листування з окржними інспектурами народної освіти про роботу організацій юних піонерів, відкриття клубів, організацію майстерень та асигнування коштів // Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України, Київ, ф. 166, оп. 1, спр. 8125, 86 арк.

12. Отчёты, доклады, тезисы о коммунистическом детском движении // Центральний державний архів громадських об'єднань України, м. Київ, ф. 7, оп. 1, спр. 400, 92 арк.

13. Порадник до перепідготовки робітників освіти / під редагуванням Є.А. Равич-Щерби. Ухвалено Центральним методологічним комітетом Н.К.О. – Х. : „Червони й шлях”, 1924. – 64 с.

14. Постанови пленумів ЦК КДР та президії ЦБ ДКО ЦК ЛКСМУ про роботу піонерської організації, // Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України, Київ, ф. 166, оп. 1, спр. 1176, 91 арк.

15. Проект постановлення секретариата ЦК ВЛКСМ, протокол засідання бюджетної комісії ЦК ВЛКСМ, пропозиції, листи, інструкції о созыве деревенского совещания пионеррабтников, о вербовке в военно-сухопутные и военно-воздушные школы РККА // Центральний державний архів громадських об'єднань України, м. Київ, ф. 7, оп. 1, спр. 587, 12 арк.

16. Проекты постановлений, решений ЦК ЛКСМУ и докладные записки о внешкольной работе и об оздоровительной кампании детей // Центральний державний архів громадських об'єднань України, м. Київ, ф. 7, оп. 1, спр. 999, 112 арк.

17. Стенограма Всеукраїнської наради при секторі кадрів Наркомосу УСРР в справі підготовки кадрів для системи комуністичного дитячого руху та позашкільних установ і матеріали до цієї наради // Центральний державний архів громадських об'єднань України, м. Київ, ф. 7, оп. 1, спр. 1467, 173 арк.

18. УП Всесоюзная конференція ВЛКСМ: Стенографический отчёт. – М. : „Молодая гвардия”, 1933. – 264 с.

Коляда Н. Н. Подготовка и повышение квалификации организаторов детского движения в Украине в 20 – 30-е годы XX в.

Статья посвящена проблеме развития детского движения в Украине в 20 – 30-е годы XX в. Автором на основе литературных и архивных источников выявлены и охарактеризованы основные формы подготовки и повышения квалификации организаторов детского движения в Украине в исследуемый период, среди которых: курсы-съезды (краткосрочные и долгосрочные); семинары и кружки, районные конференции, совещания (для обучения вожатых сельских отрядов), инструкторские группы; школы пионервожатых, вечерние школы среднего образования вожатых; семинары подготовки и переподготовки вожатых октябрятских групп, инструкторов по физическому воспитанию, рабочих детской прессы и др.

Ключевые слова: детское движение, организатор детского движения, подготовка, повышение квалификации.

Koliada N. Preparation and training organizers of children's movement in Ukraine in 20 – 30 years of the twentieth century.

The article is devoted to the development of children's movement in Ukraine in Ukraine in 20 – 30 years of the twentieth century as new means targeted social upbringing of the younger generation, diverse social and educational events, the main features of which were amateur, to some extent, self-organization and the public.

The author based on literary and archival sources are characterized and identified the main forms of training and professional development organizers of

children's movement in Ukraine in 20 – 30 years of the twentieth century. Including: courses, congresses central, provincial, district and regional scale (short-term and long-term); seminars and study groups, regional conferences and meetings (training for counselors rural units) instructor group; pioneer school, evening school secondary education counselors; workshops training and retraining of counselors zhovtenyatskyh groups of instructors in physical education, child workers and other media.

Established that constantly improved practice training pioneer staff in the departments of the communist movement in children's Institute of Education and Teachers College, parts of communist children's movement in communist universities. In addition to theoretical training, students were practical course, working in a variety of extracurricular institutions, summer camps.

It was found that the main trends improving training and training organizers of children's movement was firstly, to provide the benefits of full time form of study; second, strengthening teacher training component of content due to the fact that the profession counselor increasingly began to identify with the teaching profession.

Key words: children's movement, organizers of children's movement, training, training.